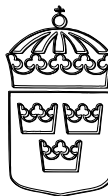

Kommittédirektiv

Styrning för starka och ansvarsfulla lärosäten **Dir.**
2017:46

Beslut vid regeringssammanträde den 27 april 2017

Sammanfattning

En särskild utredare ska göra en samlad översyn av universitetens och högskolornas styrning, inklusive resurstilldelning. Utredaren ska lämna förslag för styrningen enbart för statliga lärosäten. Syftet är att utveckla styrningen så att den effektivt och ändamålsenligt stöder målet att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

Styrningen behöver utvecklas för att ge universitet och högskolor goda förutsättningar att kunna bedriva långsiktig verksamhet.

Utredaren ska bl.a. föreslå ett styr- och resurstilldelningssystem som stöder universitet och högskolor och ger dem incitament att utveckla verksamheten i enlighet med kraven i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100) samt de mål i övrigt som riksdag och regering har fastställt för högre utbildning och forskning.

Uppdraget ska redovisas senast den 3 december 2018.

Regeringens styrning av universitet och högskolor

De statliga universiteten och högskolorna styrs företrädesvis genom de mål och krav som anges i högskolelagen och de förordningar som ansluter till den, främst högskoleförordningen. Vissa centrala mål och krav framgår också av det gemensamma regleringsbrevet för universitet och högskolor. Forskningens frihet regleras både i regeringsformen och i högskolelagen.

Nuvarande styrningsprinciper infördes 1993 genom en reform som utgick från förslag och bedömningar i propositionerna Universitet och högskolor – frihet för kvalitet (prop. 1992/93:1) och Högre utbildning för ökad kompetens (prop. 1992/93:169). De statliga universiteten och högskolorna har sedan dess långtgående möjligheter att själva bestämma hur resurserna ska användas. Ett utmärkande drag är att lärosätena ges två anslag, ett för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och ett för forskning och utbildning på forskarnivå. I princip alla uppgifter som lärosätena har från regering och riksdag finansieras via dessa två anslag med undantag för vissa särskilda uppdrag. Forskningsresurserna kan sparas över åren, liksom en viss andel av utbildningsresurserna. Utbildningsresurserna är beroende av antalet studenter och studenternas prestationer. Utöver de direkta anslagen finansieras en stor del av verksamheten, framför allt forskning, med statliga och privata s.k. externa medel.

1993 års reform innebar också en kraftig decentralisering av ansvaret för beslut om bl.a. studieorganisation och utbildningsutbud till respektive lärosäte. Det är studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov som ska styra dimensioneringen av utbildningarna. Lärosätena kan dock bara ge utbildningar som leder fram till de examina som de har tillstånd för eller rätt enligt lag att utfärda.

En del av tilldelningen av anslaget för forskning och utbildning på forskarnivå har sedan 2009 fördelats baserat på vilket resultat ett lärosäte har uppnått för kvalitetsindikatorerna publiceringar och citeringar samt externa medel inom forskning.

Uttryck som används i direktiven

I direktiven används begreppet ”lärosäten” synonymt med ”universitet och högskolor”. Med begreppet ”högskolan” åsyftas alla universitet och högskolor om det inte framgår av sammanhanget att det är en enskilda högskola som åsyftas.

En samlad översyn behövs

Systemet för styrning av högskolan, inklusive resurstilldelning, har nu verkat under snart 25 år. Regeringen har under den tiden vid två tillfällen låtit utreda högskolans resurstilldelning. I betänkandet Ett utvecklat resurstilldelningssystem för högskolans grundutbildning (SOU 2005:48) behandlades tilldelningen av resurser för grundutbildning och forskarutbildning. I betänkandet Resurser för kvalitet (SOU 2007:81) behandlades även tilldelningen av resurser till forskning. Delar av de förslag som lämnades i det sistnämnda betänkandet har använts för fördelning av anslag för forskning och utbildning på forskarnivå. I övrigt har förslagen i betänkandena inte genomförts.

Behovet av en översyn av högskolans styrning och resurstilldelning har påtalats vid flera tillfällen, senast i betänkandet Utvecklad ledning av universitet och högskolor (SOU 2015:92). Under de senaste åren har det genomförts ytterligare några utredningar som har behandlat olika styrningsaspekter inom högskolan. Utredningarna har lämnat betänkandena Högre utbildning under tjugo år (SOU 2015:70), Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden (SOU 2016:29) och Tillträde för nybörjare – ett öppnare och enklare system för tillträde till högskoleutbildning (SOU 2017:20). Regeringen har också behandlat några styrningsaspekter i skrivelsen Kvalitetssäkring av högre utbildning (skr. 2015/16:76) och i propositionen Styrelser för universitet och högskolor – ledamöternas tillsättning och ansvar (prop. 2015/16:131).

Någon samlad utredning av högskolans styrning har inte gjorts sedan dagens styrsystem infördes. Under perioden som systemet har verkat har omvärlden förändrats, inte minst genom den snabba tekniska och globala utvecklingen. Kraven på universitetets och högskolors verksamhet från det omgivande

samhället har förändrats och lärosätena förväntas i dag spela en allt mer aktiv roll för att hitta lösningar på olika samhällsutmaningar. Det finns därför anledning att göra en samlad översyn av styrningen av högskolan, inklusive resurstilldelningen.

Uppdraget att utveckla styrningen för starka och ansvarsfulla lärosäten

Av den forskningspolitiska propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) framgår att regeringen avser att utreda högskolans styrning och resurstilldelning för att säkerställa att styrningen ger universitet och högskolor incitament och förutsättningar att utforma verksamheten i enlighet med kraven i högskolelagen och högskoleförordningen samt de mål i övrigt som riksdag och regering har fastställt för högre utbildning och forskning. Detta inkluderar lärosätenas integrerade uppgift att samverka med det omgivande samhället. Styr- och resurstilldelningen ska utformas så att den stöder lärosätenas möjligheter att möta de stora samhällsutmaningar som Sverige står inför. Styrningen bör utformas så att den effektivt och ändamålsenligt stöder det i den forskningspolitiska propositionen angivna målet att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt. Regeringen betonar att det är viktigt att Sverige satsar på kvalitet och framstående forskningsmiljöer oavsett var i landet och vid vilka lärosäten som dessa miljöer finns. Såväl de äldre som de nyare universiteten och alla högskolor måste ha rimliga förutsättningar att bedriva högre utbildning på vetenskaplig grund och bygga upp starka och profilerade forskningsmiljöer, särskilt inom vissa specifika områden.

All högskoleutbildning ska hålla hög kvalitet. Otillräcklig kvalitet riskerar att medföra att färre fullföljer sina studier och att utbildningarna inte ger den kunskap som de är menade att ge. Universitet och högskolor har en viktig uppgift att utbilda

både för dagens och för morgondagens arbetsmarknad. Lärosätena har därför ett stort ansvar att se till att utbildningarna förnyas, är långsiktigt hållbara, arbetsmarknadsanknutna, tillgängliga för många samt vilar på vetenskaplig grund. För att möjliggöra detta måste den statliga styrningen vara långsiktig och förutsebar så att lärosätena ges möjlighet att agera strategiskt och göra prioriteringar inom ramen för sin verksamhet. För detta krävs också en effektiv användning av de resurser som finns i systemet samt att lärosätenas profilering, samverkan och samarbeten underlättas.

I högskolelagen anges att det i lärosätenas uppgift ingår att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta (1 kap. 2 § andra stycket). Samverkan ska vara en naturlig och integrerad del av lärosätenas uppgift att anordna utbildning och bedriva forskning och bör kunna bidra till att stärka kvaliteten och relevansen i utbildning och forskning. Samverkan kan omfatta en rad olika aktiviteter med många olika aktörer, allt från näringsliv och offentlig sektor på olika samhällsnivåer till civilsamhället. Regeringen anser att det är angeläget att främja mobilitet mellan lärosäten men även mellan lärosäten och andra samhällssektorer, t.ex. näringsliv och offentlig verksamhet. Sådan mobilitet berikar forskningen och bidrar till att skapa mer dynamiska forskningsmiljöer samt stärker arbetslivets kompetensförsörjning. Varje lärosäte bör stärka samverkan utifrån sina specifika förutsättningar. Det är särskilt viktigt att stärka samverkan inom de områden där respektive lärosäte kan bidra till att möta samhällsutmaningarna.

Den sociala snedrekryteringen till högskolan kvarstår, trots att det framgår av högskolelagen att lärosätena ska bredda rekryteringen för att ge fler tillgång till högskolan. Det är dubbelt så vanligt att en student påbörjar en högskoleutbildning om föräldrarna har en högskoleutbildning än om föräldrarna saknar en sådan. Alla ska ges möjlighet att gå vidare till högskoleutbildning oavsett bakgrund och en utvecklad styrning måste underlätta detta.

Även när det gäller jämställdheten vid universitet och högskolor finns det brister som påverkar verksamheten negativt på

flera sätt. Exempel på detta är att fler kvinnor än män studerar i högskolan. Vidare är könsbundna utbildningsval fortfarande ett problem. Dessutom har kvinnor och män i dag inte samma möjligheter att göra karriär inom universitet och högskolor, meritera sig till de högsta tjänsterna eller tilldelas forskningsmedel. Detta går emot de jämställdhetspolitiska mål som Sverige har satt upp och innebär att människors kompetens inte fullt ut tas till vara. Det är därför väsentligt att styrningen utvecklas så att jämställdheten stärks.

Vilka nya principer och former behövs för högskolans styrning?

En ändamålsenlig styrning av universitetet och högskolor ska leda till att kraven i högskolelagen och högskoleförordningen samt de mål som regering och riksdag har satt upp för lärosätenas verksamhet kan nås. Styrningen av universitet och högskolor ska ge förutsättningar för utbildning och forskning av högsta kvalitet. En framtida styrning behöver också kunna hantera bredden i politikens målsättningar och eventuella målkonflikter.

Styrningen av universitet och högskolor skiljer sig i vissa delar från styrningen av flertalet statliga myndigheter. Lärosätena har en högre grad av självständighet både när det gäller hur verksamheten utformas och hur ekonomiska resurser kan användas. Skälen till detta är flera. Universitets och högskolors verksamhet har mer långsiktiga mål och deras organisation skiljer sig från andra myndigheters. Lärosätena har också en särskild roll i att vara en självständig och kritiskt reflekterande kraft i samhället. Utbildning är en avgörande förutsättning för att befästa demokratin och lika tillgång till utbildning är en demokratisk rättighet. Lärosätena har flera uppgifter som ger mervärde för medborgarna, såsom att i sin verksamhet främja en hållbar utveckling. Regeringen har i olika sammanhang uttryckt att frihet främjar kvalitet och att det faktum att lärosätena verkar i en global konkurrensutsatt miljö ställer krav på handlingsfrihet.

En utvecklad styrning ska ta hänsyn till universitets och högskolors särart och understödja deras långsiktiga uppdrag att

ta ansvar såväl för kunskapsutvecklingen som för att bidra till att möta samhällsutmaningar. Den ska vara förståelig, transparent och förutsebar för riksdag och regering, för lärosätena och för omvärlden. Styrningen ska klara omvärldsförändringar, t.ex. variationer i studenters efterfrågan eller förändringar i nivån på resurserna. Eftersom lärosätenas verksamhet blir allt mer internationell behöver en utvecklad styrning av högskolan kunna hantera de krav som en ökad internationalisering ställer på universitet och högskolor. De krav och nya möjligheter som en ökad digitalisering av högre utbildning och forskning kan leda till måste också beaktas.

Finansiell styrning är en betydelsefull komponent i den statliga styrningen. Det måste noggrant övervägas när det är mest ändamålsenligt att välja finansiell styrning och när andra styrformer i stället är mer lämpliga för att nå högsta möjliga kvalitet i utbildning och forskning. Då universitet och högskolor har ett stort ansvar att prioritera inom sin verksamhet är det viktigt att överväga vilken styrningsform som passar bäst när regeringen vill påverka lärosätenas prioriteringar och utveckling. Finansiell styrning skapar ofta starka incitament. Dessa kan leda till både positiva och negativa effekter som kan vara svåra att förutse, särskilt i en verksamhet där resultaten blir synliga först efter lång tid. Detta behöver beaktas i utformningen av styrningen.

En prioriterad fråga för regeringen är att förbättra styrningen i den offentliga sektorn i syfte att skapa mer effektiva verksamheter, den s.k. tillitsreformen. I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1) anför regeringen att det behövs utvecklade former för styrning och uppföljning som balanserar behovet av kontroll med förtroende för den verksamhetsnära kunskapen. Dagens styrning av universitet och högskolor ligger på många sätt nära tillitsreformens syften. Även när det gäller styrningen av universitet och högskolor finns det dock anledning att överväga om balansen mellan kontroll och förtroende är ändamålsenlig. Styrningen ska utformas så att det tydligt framgår vad som är universitetets och högskolors ansvar och vad som är regeringens ansvar. Inom vissa delar av lärosätenas verksamhet kan det finnas skäl för regeringen att ta ett större ansvar, men det kan också finnas delar av verksamheten där det är lämpligt att

beslutsfattandet i stället flyttas till lärosätena. Det måste också finnas en tydlig struktur för uppföljning av lärosätenas resultat så att regeringen kan bedöma måluppfyllelsen. I dag görs en omfattande uppföljning och utvärdering av lärosätenas verksamhet. Det finns dock anledning att se över om denna uppföljning och utvärdering görs av relevanta delar av verksamheten och om regering och riksdag har tillräckligt underlag för att kunna fatta väl avvägda beslut.

Styrningen av universitet och högskolor följer i många delar den årliga process som gäller för övriga statliga myndigheter. Det ekonomiadministrativa regelverket är till stor del också lika även om det finns vissa avgörande skillnader. Det bör prövas om de undantag som beviljats är ändamålsenliga för att säkerställa behovet av långsiktig styrning eller om detta behov kan uppfyllas på andra sätt. Lärosätenas verksamhet, såväl utbildning som forskning, är till sin natur långsiktig och förändringar i utbildningar och nya forskningsprojekt ger ofta effekter långt fram i tiden. Det krävs därför att regeringens styrning, inklusive uppföljning, tar hänsyn till detta då lärosätenas verksamhet tar tid att ställa om.

Dagens styrning av lärosätena är generell såtillvida att den är i huvudsak lika för alla lärosäten. Det finns flera fördelar med en generell styrning eftersom styrningen då är tydlig och ger alla lärosäten samma grundförutsättningar. I en föränderlig omvärld finns det dock anledning att överväga om lärosätena i högre grad ska ha delvis olika roller och om styrningen i vissa avseenden ska vara mer lärosätesspecifik. I direktiven till 2007 års resursutredning (dir. 2006:29) betonades behovet av att i styrningen underlätta för olika former av profilering, samarbeten och arbetsfördelning. Behovet av detta har inte minskat. För att varje lärosäte ska kunna skapa framstående miljöer inom forskning och utbildning måste profilering vara möjlig samtidigt som samarbeten mellan lärosäten underlättas. Det måste också finnas strukturer som säkerställer att samhällets behov av viktig kunskap kan tillgodoses, exempelvis inom ämnesområden där antalet kvinnor och män som studerar eller forskar är litet.

Vid utformningen av en förändrad styrning av lärosätena kan det finnas anledning att hämta inspiration t.ex. från andra länders sätt att styra högskolan eller styrningen av annan offentlig verksamhet i Sverige eller i andra länder.

Utredaren ska därför föreslå

- hur styrningen bör utformas för att säkerställa att riksdagens och regeringens mål får genomslag i verksamheten på ett ändamålsenligt sätt,
- en tydlig och ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan regeringen och lärosätena,
- hur principer för uppföljning och bedömning av måluppfyllelse och resultat bör utformas,
- principer för att avgöra när styrningen ska vara fortsatt generell och när den ska vara lärosätespecifik, och
- principer för att avgöra när finansiell eller annan styrning bör väljas.

Utbildning för långsiktig kompetensförsörjning

Dagens långtgående decentraliserade och flexibla dimensionering med stort ansvar för universitet och högskolor ersatte en tidigare nästan totalt centralstyrd dimensionering. Den centralstyrda dimensionering som gällde fram till 1993 visade sig inte fungera ändamålsenligt. Nuvarande ordning för dimensionering har varit mer framgångsrik, men det har under hela perioden funnits obalanser i dimensioneringen för vissa samhällsviktiga utbildningar, vilket konstaterades i betänkandet Högre utbildning under tjugo år. Regeringen har på olika sätt försökt påverka utbildningsutbudet för att komma till rätta med detta. Dimensioneringen av läkarutbildningarna påverkas till stor del av tillgången på platser i den verksamhetsförlagda utbildningen, vilket regleras i avtal mellan staten och landstingen. Under perioden 1995–2008 fanns mål för antalet examinerade från vissa utbildningar, bl.a. lärarutbildningen. Målen avskaffades då deras styrande funktion var begränsad, bl.a. eftersom det var svårt att rekrytera studenter till de aktuella utbildningarna (prop. 2009/10:149). Sedan 2012 har dimensioneringen till viss del styrts genom att utpekade lärosäten tilldelats resurser för att

bygga ut utpekade samhällsviktiga utbildningar. Det gäller såväl ingenjörutbildningar som hälso- och sjukvårdsutbildningar och lärarutbildningar. Att dessa åtgärder vidtagits visar på regeringens behov av att i vissa fall kunna påverka dimensioneringen. Utredningen behöver därför överväga hur styrningen av dimensioneringen bör utformas i de fall där regeringen har ett behov att påverka utbildningsutbudet.

Högskolans utbildningar ska möta arbetsmarknadens och samhällets behov på längre sikt. Styrningen behöver säkerställa att lärosätena kan klara denna uppgift. För att trygga kompetensförsörjningen konstateras bl.a. i betänkandet Högre utbildning under tjugo år att det krävs en ökad samverkan mellan lärosäten och berörda arbetslivsorganisationer kring gemensamma lösningar inom framför allt bristyrkesutbildningar. På så sätt ökar möjligheterna att fler utbildas inom dessa områden.

Högskoleutbildning bidrar till bildning och till enskilda individers utveckling, samhällsengagemang och kritiska tänkande. Den bidrar till att människor på ett bättre sätt klarar omställningar och förändringar i arbetslivet. Universitet och högskolor har en avgörande roll för kompetensförsörjningen och utvecklingen av kunskapssamhället. Lärosätena har en unik förmåga att genom sin forskning och tillgång till ny kunskap utveckla utbildningar som påverkar och förnyar den framtida arbetsmarknaden på såväl nationell som regional nivå. Dimensioneringen och utformningen av utbildningarna i högskolan ska kunna möta inte bara unga kvinnors och mäns utbildningsbehov utan det ska också vara möjligt att påbörja högskolestudier senare i livet. För att möjligheten till livslångt lärande ska vara reell krävs flexibilitet i både utbildningsutbud och utbildningsformer, t.ex. genom utbildning på distans och på deltid samt genom validering av tidigare kunskaper och erfarenheter.

Den snabba digitaliseringen i samhället kommer att leda till ett förändrat utbildningsutbud och utveckling av nya utbildningsformer. Den ger också bättre möjligheter att säkerställa kompetensförsörjningen och öka tillgängligheten till högre utbildning i hela landet. Genom att utnyttja digitaliseringens möjligheter bör högskolan kunna öka sina möjligheter att både

spela en aktiv roll inom det livslånga lärandet och möta privata och offentliga arbetsgivares behov av fort- och vidareutbildning, genom t.ex. uppdragsutbildning. Vid sidan av det ordinarie utbildningsutbudet görs i dag omfattande riktade satsningar på t.ex. vidareutbildning av obehöriga lärare och kompletterande utbildningar för personer med utländsk utbildning inom t.ex. hälso- och sjukvårdsområdet. Dessa utbildningar finansieras och styrs på annat sätt än ordinarie högskoleutbildning. Det behöver övervägas hur styrningen av denna typ av insatser på lämpligaste sätt bör ske.

Utredaren ska därför föreslå

- hur ansvaret för dimensioneringen av utbildningsutbudet ska fördelas mellan regeringen och lärosätena för att säkerställa kompetensförsörjningen och andra samhällsbehov,
- hur en ändamålsenlig styrning bör utformas i de fall regeringen behöver påverka dimensioneringen för att minska tydliga obalanser i utbildningsutbudet, och
- hur styrningen bör utvecklas för att säkerställa att olika gruppers utbildningsbehov kan tillgodoses, särskilt när det gäller möjligheten till ett livslångt lärande.

En långsiktig hållbar resurstilldelning

Regeringen konstaterade i skrivelsen Riksrevisionens rapport om att styra självständiga lärosäten (skr. 2011/12:170) att nuvarande resurstilldelningssystem i stort fungerar väl, men att det kan behöva förändras i vissa delar. Sedan systemet infördes har emellertid högskoleutbildningarna utvecklats på ett sätt som gör att den ursprungliga kursklassificeringen blivit svårare att tillämpa. Graden av prestationsbaserad resurstilldelning kan behöva ses över, både i fråga om kvalitet och i fråga om lärosätenas behov av långsiktighet. En av fördelarna med nuvarande system är att det har varit hållbart över tid. Lärosätena behöver ha förutsättningar att göra långsiktiga investeringar i t.ex. forskningsinfrastruktur och att göra resursprioriteringar över tid. Ett resurstilldelningssystem för högskolan måste ge möjligheter till detta.

Nuvarande tilldelning av anslag för forskning och utbildning på forskarnivå har kritiserats för att ha lett till att resurser har samlats hos ett fåtal lärosäten. Regeringen konstaterade i 2016 års forskningspolitiska proposition att tilldelningen inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till olika ämnesområdets förutsättningar och att den har medfört att angelägna aspekter av högskolans verksamhet inte har främjats i tillräcklig utsträckning, t.ex. jämställdhet bland forskande personal, samverkan med det omgivande samhället och utbildning på forskarnivå. Av propositionen framgår att regeringen anser att en andel av anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå även i fortsättningen ska tilldelas efter kvalitetsindikatorer. De två kvalitetsindikatorer – publiceringar och citeringar samt externa medel – som har använts sedan tidigare bör utvecklas och förbättras så att de bättre speglar forskningens mångfald och olika ämnesområdets egenart. Av budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1) framgår att regeringen avser att låta samverkan med det omgivande samhället i högre grad påverka fördelningen av medlen.

Forskningen finansieras i dag med både direkta anslag och externa medel. Finansieringsformerna kompletterar varandra och kan många gånger användas för samma ändamål. Om detta är ett ändamålsenligt system eller om det finns anledning att tydligare peka ut vad respektive resurs får användas till bör undersökas närmare. Det kan t.ex. gälla finansieringen av anställningar av lärare eller forskare. Det är angeläget att de forskningssatsningar som görs ger långsiktiga resultat och leder till ett effektivt resursutnyttjande. Det är därför viktigt med en väl fungerande samverkan dels mellan lärosäten och forskningsfinansiärer, dels forskningsfinansiärer sinsemellan.

Det är angeläget att styrningen och resurstilldelningen är effektiv och inte motverkar högskolelagens krav på ett nära samband mellan forskning och utbildning. Om dagens strikta uppdelning i skilda anslag är skälet till ett eventuellt bristande samband eller om den framför allt beror på andra orsaker bör undersökas närmare. Det måste vara möjligt för universitet och högskolor att skapa sammanhållna kunskapsmiljöer i vilka utbildning, forskning och samverkan med det omgivande sam-

hället ingår. Förslag i tidigare utredningar som rört resurstilldelningen har varit svåra att genomföra då de antingen krävt stora resurstillskott eller förutsatt att antalet studenter i högskolan minskas. En utgångspunkt för utredningens arbete ska därför vara att dess förslag inte får vara kostnadsdrivande i sig eller ställa krav på ökade resurser eller minskat antal studenter för att kunna genomföras.

Utredaren ska därför

- föreslå på vilket sätt anslag för utbildning och forskning bör tilldelas så att lärosätena får förutsättningar att bedriva långsiktig verksamhet, kan nå målen för utbildning och forskning samt uppnå högsta möjliga kvalitet,
- bedöma om användningsområdena i dag för direkta forskningsanslag respektive externa forskningsmedel är ändamålsenliga, och
- föreslå hur samverkan med det omgivande samhället kan premieras ekonomiskt.

Avgränsningar av utredarens uppdrag

Utredaren ska lämna förslag för styrningen, inklusive resurstilldelningen, enbart för statliga lärosäten. Hur regeringens bidrag till enskilda utbildningsanordnarens verksamhet fördelas ska inte beröras annat än som en del av hela styrsystemet. Utredaren ska när det gäller Sveriges lantbruksuniversitet endast lämna förslag som rör styrningen av forskning och utbildning på forskarnivå vid lärosätet.

Utredaren ska inte lämna förslag som berör den examensstruktur inom högskolan som beslutades med anledning av förslagen i propositionen Ny värld – ny högskola (prop. 2004/05:162). Utredaren ska inte heller lämna förslag som rör innehåll eller genomförande av universitets och högskolors utbildning eller forskning.

I avsnittet En samlad översyn behövs anges ett antal betänkanden, en proposition och en skrivelse som behandlar olika styrningsaspekter. Förslag ska i första hand inte lämnas inom de områden som berörs av dessa.

Konsekvenser

Utredaren ska redovisa konsekvenser av förslagen. Utöver vad som följer av kommittéförordningen (1998:1474) ska utredaren särskilt redogöra för konsekvenserna för universitet och högskolor, övriga berörda myndigheter samt andra berörda aktörer. Utredaren ska också redovisa konsekvenserna för kvinnor och män som är studenter eller anställda vid universitet och högskolor samt klargöra hur den föreslagna styrningen kan bidra till en förbättrad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Genomförande och redovisning av uppdraget

Utredarens arbete ska bedrivas öppet och utåtriktat. Utredaren ska samråda med statliga universitet och högskolor, Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Utredaren ska också samråda med Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet, Ekonomistyrningsverket och andra berörda myndigheter. Utredaren ska under arbetets gång föra en dialog med Sveriges förenade studentkårer, Sveriges universitets- och högskoleförbund och andra berörda organisationer, inklusive arbetsmarknadsorganisationer. En referensgrupp med företrädare för riksdagens partier ska också knytas till utredningen. Utredaren ska hålla sig informerad om och vid behov beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet och utredningsväsendet.

Utredaren ska lägga fram de förslag till författningsändringar som det finns anledning till. Om utredaren lägger fram sådana förslag ska utredaren analysera konsekvenserna för skyddet av den personliga integriteten vid personuppgiftsbehandling (integritetsanalys).

Uppdraget ska redovisas senast den 3 december 2018.

(Utbildningsdepartementet)